

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door

5.1 2.e Woo

T 06 5.1 2.e Woo

5.1 2.e Woo@minInv.nl

Ons kenmerk

DGA-PAV / 19244412

Uw kenmerk

Bijlage(n)

1

Datum

Betreft Stand van zaken diverse onderwerpen gewasbescherming

Geachte voorzitter,

Ik informeer u hierbij over de stand van zaken van een aantal onderwerpen op het gebied van gewasbescherming.

Buiten reikwijdte verzoek

[Redacted content]

Glyfosaat

Met de motie De Groot (Kamerstuk 27 858, nr. 463) heeft uw Kamer de regering verzocht om, als onderdeel van het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030, met de sector afspraken te maken over het zo spoedig mogelijk beëindigen van het gebruik van glyfosaathoudende middelen voor het resetten van grasland, kalenderspuiten, en pre-harvestbehandeling. Hierbij informeer ik uw Kamer over de stand van zaken. Kern daarvan is dat het gebruik

¹ Agrodīs, Artemis, Ctgb, Cumela, Fedecom, LTO Nederland, Natuur en Milieu, Nefyto, NVWA, Plantum, UvW, VEWIN, IenW

van glyfosaathoudende middelen voor twee van de drie voornoemde toepassingen, namelijk kalenderspuiten en voor-oogsttoepassingen ('pre-harvest'), is of wordt verboden. Voor de derde toepassing, het resetten van grasland, moet een 'nee, tenzij'-beleid gaan gelden. Dat houdt in dat glyfosaathoudende middelen alleen kunnen worden gebruikt als een stappenplan van geïntegreerde gewasbescherming is doorlopen en daaruit blijkt dat er geen alternatief is voor het gebruik van een glyfosaathoudend middel, of dat het beschikbare alternatief een negatievere milieu-impact heeft.

OverVoor het eerste onderdeel, de voor-oogsttoepassingen, kan ik melden dat Het Ctgb werkt het Ctgb werkt aan de herbeoordeling van gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat. Daarbij toetst het Ctgb of het gebruik van toegelaten glyfosaathoudende middelen nog steeds veilig is voor mens, dier en milieu en of de toelating voldoet aan de Europese goedkeuringsvoorwaarden voor glyfosaat. Het Ctgb heeft mij geïnformeerd over een principebesluit over voor-oogsttoepassingen dat het College, vooruitlopend op besluitvorming over de herbeoordeling van individuele middelen, heeft genomen en dat geldt als uitgangspunt voor de beoordeling van glyfosaathoudende middelen. Volledigheidshalve meld ik u dat het Ctgb ook een principe besluit heeft genomen over beperkingen ter voorkoming van normoverschrijdingen in oppervlaktewater bestemd voor de bereiding van drinkwater. Voor het volledige besluit zie website Ctgb².

Het derde onderdeel, reset van graslanden, wordt uitgewerkt in het kader van het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Hieronder licht ik de hiervoor genoemde toepassingen van glyfosaat nader toe.

Voor-oogsttoepassingen ('pre-harvest')

Onder voor-oogsttoepassingen wordt verstaan een toepassing kort voor de oogst van het gewas. Op grond van de EU-uitvoeringsverordening 2017/2324 zijn alleen herbicidetoepassingen van glyfosaat toelaatbaar. Op basis van advies van de NVWA concludeert het Ctgb dat een aantal volveldstoepassingen kort voor de oogst wordt ingezet voor een uniforme afrijping van het gewas en niet als herbicidetoepassing. Deze toepassingen zijn in strijd met de EU-uitvoeringsverordening en het Ctgb acht dit type toepassingen dan ook niet meer toelaatbaar. Pleksgewijze toepassing (maximaal 10% van het perceel) kort voor de oogst is op grond van de teeltpraktijk wel te verdedigen als lokale onkruidbestrijding (herbicidetoepassing) en vanuit dat oogpunt zijn er dus geen bezwaren tegen een toelating, mits uit de herbeoordeling blijkt dat een dergelijke toepassing veilig is voor mens, dier en milieu.

Kalenderspuiten

² Voor het volledige besluit zie website Ctgb:
<https://www.ctgb.nl/documenten/brieven/2019/10/10/herbeoordeling-glyfosaatm-ddelen>

Onder kalenderspuiten wordt verstaan het regelmatig preventief op een vast moment gebruiken van een gewasbeschermingsmiddel. Glyfosaat wordt echter niet preventief toegepast. Kalenderspuiten is dan ook niet aan de orde.

Gebruik van glyfosaat voor het behandelen van onkruiden, vanggewassen en groenbemesters

Glyfosaathoudende middelen zijn toegelaten voor het bestrijden van onkruiden en voor het vernietigen van ongewenste planten of delen van planten (zoals groenbemesters en vanggewassen). Groenbemesters en vanggewassen hebben verschillende functies, bijvoorbeeld het verbeteren van de bodemkwaliteit, het beheersten van ziekten, plagen en onkruiden en het voorkomen van uitspoeling van nutriënten. De groenbemesters en vanggewassen worden op een bepaald moment bewerkt / ingewerkt om ruimte te bieden aan een volggewas. Het bewerken / inwerken kan op verschillende manieren plaatsvinden via ploegen, maaien / klepelen en via het toepassen van glyfosaathoudende middelen. In het kader van het uitvoeringsprogramma maak ik met de sector afspraken om het gebruik van glyfosaathoudende middelen in het bestrijden van onkruiden, graslandbeheer en het behandelen van groenbemesters en vanggewassen te verminderen. Leidend zijn daarbij de principes van geïntegreerde gewasbescherming (Integrated Pest Management, IPM). De afspraken worden ingebed in het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Hierbij wordt gestreefd naar een integraal beleid, waarbij verder wordt gekeken dan alleen gewasbescherming. De sector ontwikkelt voor het inzetten van glyfosaat een IPM-stappenplan met een beslisboom voor het bestrijden van onkruiden, graslandbeheer en het behandelen van groenbemesters en vanggewassen. Niet-chemische maatregelen en pleksgewijze toepassing staan daarbij voorop. Zeker voor de onkruidbestrijding in grasland kan pleksgewijze behandeling het zogenaamd 'resetten' van grasland voorkomen en volveldse toepassing van glyfosaat beperken tot de uiterste gevallen. Dit plan moet gereed en beschikbaar zijn voor telers in het eerste kwartaal van 2020. Het stappenplan is gebaseerd op de momenteel beschikbare kennis, maar zal door middel van een cyclisch proces jaarlijks door de sector geëvalueerd worden op milieu-impact om op dit gebied verder te verbeteren met nieuwe inzichten. De milieu-impact is leidend in het opstellen en aanscherpen van IPM-stappenplannen. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ondersteunt de sector bij het opstellen van IPM-stappenplannen door een inventarisatie van chemische en mechanische alternatieve maatregelen voor het gebruik van glyfosaat. De sector is verantwoordelijk voor de communicatie naar de telers over het IPM-stappenplan en wordt daarbij waar mogelijk ondersteund door het ministerie. Het IPM-stappenplan glyfosaatgebruik moet op termijn onderdeel worden van een integraal IPM-stappenplan waarin ook andere gewasbeschermingsmiddelen worden meegenomen. Mijn inzet is dat het IPM-stappenplan voor glyfosaat (inclusief de inventarisatie van onderbouwde alternatieven) al met het oog op het aankomende teeltseizoen van kracht wordt.

Overige inperkingen van het gebruik van glyfosaat

Het Ctgb heeft een principebesluit² genomen om een gebiedsbeperkende maatregel te gaan stellen voor glyfosaat gebruik in het Maasstroomgebied. Uit

monitoringsdata is gebleken dat in het stroomgebied van de Maas op diverse meetpunten in de nabijheid van drinkwaterinnamepunten concentraties glyfosaat gevonden worden boven de drinkwaternorm. De norm wordt al bij binnenkomst van de Maas in Nederland overschreden, maar het Nederlands gebruik draagt eveneens bij aan de normoverschrijdingen verderop in het stroomgebied. De mate van overschrijding neemt stroomafwaarts af en sinds enkele jaren is wel een licht dalende trend zichtbaar. De toetsconcentratie blijft vooralsnog echter boven de drinkwaternorm. Dit vraagt om maatregelen in Nederland en overleg met België over de in België ingezette en voorgenomen maatregelen. Uit analyses is gebleken dat in Nederland het gebruik op gesloten en half-open verharding de grootste bijdrage levert aan de geconstateerde overschrijdingen. Het Ctgb zal daarom een gebiedsbeperkende maatregel gaan stellen voor het Maasstroomgebied. Door de toepassing op alle gesloten en half-open verhardingen in het stroomgebied van de Maas niet toe te laten, zal de bijdrage van het Nederlands gebruik aan de normoverschrijdingen van glyfosaat verminderen waardoor deze naar verwachting verder zullen dalen. De toepassingen op gesloten en half-open verhardingen in het Maasstroomgebied zullen noch voor professioneel noch voor particuliere gebruikers, noch binnen, noch buiten de landbouw worden toegelaten.

Internationale ontwikkelingen glyfosaat

Ik heb in het VAO over gewasbeschermingsmiddelen op 3 juli 2019 toegezegd uw Kamer te informeren over de wijze waarop Oostenrijk een nationaal verbod op glyfosaat geregeld heeft. De vorige regering van Oostenrijk heeft opdracht gegeven voor een wetenschappelijk onderzoek naar de mogelijkheid om glyfosaathoudende middelen te verbieden in Oostenrijk en de mogelijke gevolgen van zo'n verbod voor de Oostenrijkse landbouw. De resultaten van dit onderzoek komen er in het kort op neer dat het niet mogelijk is om glyfosaathoudende middelen zonder meer te verbieden in Oostenrijk en dat glyfosaathoudende middelen van groot belang zijn voor de Oostenrijkse landbouw.³ Het Oostenrijkse parlement heeft desalniettemin het initiatief genomen om een wetsvoorstel te formuleren voor het verbieden van het op de markt brengen van glyfosaathoudende middelen in Oostenrijk. Dit wetsvoorstel is op 2 juli 2019 aangenomen⁴. De huidige regering van Oostenrijk is zich hierop aan het beraden.

In recente mediaberichten kwam naar voren dat Duitsland voornemens is om glyfosaat per 2023 ook in de landbouw te verbieden. Dit voornemen is gebaseerd op de mogelijke niet-verlenging van de goedkeuring van glyfosaat in 2022, wat betekent dat er vervolgens geen nationale toelatingen meer kunnen worden vergeven. Dit betekent dat het Duitse voornemen afhankelijk is van de uitkomst van de wetenschappelijke herbeoordeling, die inmiddels is opgestart en waarover ik uw Kamer heb geïnformeerd (Kamerstuk 27 858, nr. 444). Uiteraard geldt ook voor Nederland en alle andere lidstaten dat, indien op basis van de herbeoordeling op Europees niveau wordt besloten de goedkeuring van glyfosaat als werkzame stof niet te verlengen, ook nationale toelatingen van glyfosaathoudende middelen zullen worden beëindigd.

³ <https://www.bmnt.gv.at/land/land-bbf/Forschung/machbarkeitsstudie.html>

⁴ https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2019/PK0767/#XXVI_NRSITZ_00084

Omwonenden

Ik stuur u hierbij het rapport 'Uitgesproken'. De provincies Drenthe en Overijssel, de Vereniging Drenthse Gemeenten (VDG) en het ministerie van LNV hebben gezamenlijk opdracht gegeven voor dit verkennend onderzoek om beter inzicht te krijgen in de problematiek rond het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de zorgen daarover van omwonenden. De onderzoekers hebben gesprekken gevoerd met telers, omwonenden en organisaties. De titel van het rapport is verschillend uitlegbaar, maar betekent voor mij dat wij nog niet zijn uitgesproken. De uitkomsten bevatten handvatten voor een vervolg. Op 11 oktober jl. heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden met de beide provincies, VDG en LNV, waarbij is afgesproken om gezamenlijk invulling te geven aan het vervolg met een gebiedsgerichte aanpak. Zoals ik ook aangaf in mijn brief van 7 oktober jl. zou hierbij bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan initiatieven om telers te stimuleren perceel(akker)randen anders in te richten en/of zoveel mogelijk te vrijwaren van bespuitingen met gewasbeschermingsmiddelen, of aan versnelde implementatie van technieken om emissies bij de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. De provincie en de VDG hebben de regie, dat ik zal faciliteren ingebed in het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030, naar weerbare planten en teeltsystemen.

Bijenrichtsnoer

Op 7 oktober heb ik u geïnformeerd over het plan van aanpak van EFSA tot herziening van het bijenrichtsnoer en het EFSA-verzoek uit september aan het Ctgb (en andere risicobeoordelende instanties van de EU-lidstaten) om schriftelijk te reageren op de onderdelen waar de Europese Commissie om herziening had gevraagd (Kamerstuk 27858, nr. 484). De risicobeoordelende instanties in lidstaten zijn inmiddels door EFSA wederom verzocht te reageren. In dit geval zijn zij gevraagd om te reageren op de methodiek die nodig is om de achtergrondsterfte van bijen en hommels te kunnen bepalen. Het Ctgb heeft inmiddels een gecombineerde reactie van Ctgb, WUR en RIVM toegestuurd aan EFSA en deze wordt wederom op de website van het Ctgb geplaatst.

Inmiddels is duidelijk geworden dat de Europese Commissie een voorstel voor een gefaseerde implementatie van het bijenrichtsnoer in voorbereiding heeft maar dat de benodigde interne procedures niet voor het komend SCoPAFF-overleg van 21/22 oktober zijn afgerond. De Europese Commissie streeft er naar om besluitvorming in het SCoPAFF-overleg op 5/6 december 2019 te laten plaatsvinden. Ik zal u separaat informeren over de voorgenomen standpunten in het SCoPAFF van 21/22 oktober van de voorstellen die wel ter stemming worden voorgelegd.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit